

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:

ÖZYURT, M.Ş. DİŞLİ, G. (2021). Tarihi Sille Kenti UNESCO Dünya Miras Adaylığı Önerisi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 25 (1) , 169-192.

Tarihi Sille Kenti UNESCO Dünya Miras Adaylığı Önerisi

Mehmet Şamil ÖZYURT (*)

Gülşen DİŞLİ (**)

Öz: Tarihi Sille Kenti, Konya'nın sekiz km kuzeybatısında, Selçuklu İlçesi sınırları içindedir. Yaklaşık beş bin yıllık tarihli kent, Hitit, Frig, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı, Cumhuriyet döneminden izler taşımaktadır. Roma-Kudüs hac yolu üzerinde bulunan kentte, kaya oyma yapılaşmalarla mimari gelişim başlamış, 327 yılında kentin sembolik yapısı olan Aya Elena Kilisesi inşa edilmiştir. Türklerin Konya'yı almasının ardından, siyasi ve sosyolojik olarak hareketlenmiş, bu dönemde Konya'da bulunan Hıristiyan nüfus Sille'ye göç etmiştir. Böylece, 19. yüzyıla kadar Sille, çoğunlukla Rum yerleşimi olmuştur. Farklı medeniyetlerin kesintisiz olarak varlık gösterdiği, günümüzde Kentsel ve Arkeolojik sit alanı olan Sille, bu özelliğiyle uluslar arası değer göstermektedir. Bu araştırmayla arazi çalışması, arşiv, literatür taraması yöntemleri kullanılarak, Sille'nin Dünya Miras Alanı potansiyelleri araştırılmış, UNESCO Dünya Miras Listesi adaylığı için kriterler belirlenmiş, alan yönetimi eylem planları geliştirilmiştir. Tarihi kentin sahip olduğu değer ve potansiyelleriyle, Dünya Miras Alanı adayı olabileceği değerlendirilmiştir. Böylece, alanın mevcut dokusunun tüm insanlığın ortak değeri olarak sürdürülebilir korunurluğunun sağlanması mümkün olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sille, Konya, UNESCO, Dünya Miras Listesi, Alan Yönetim Planı

UNESCO World Heritage Nomination Suggestion for Historic Town of Sille

Abstract: The Historic Town of Sille is located eight km distance to the northwest of Konya, Selçuklu Province. The town, with its nearly five thousand years of history, has traces of Hittites, Frigs, Romans, Byzantines, Seljuks, Ottomans, and Republican Period. Located on the Rome-Jerusalem pilgrimage route, in the town, architectural development started with the rock carvings, and Hagia Eleni Church was built in 327 as the symbolic building of the town. After the conquest of the city of Konya by the Turks, Sille, as well, developed politically and sociologically, in this period, and Christian population based in Konya migrated to there. Thus, Sille became mostly a Greek settlement up till the 19th century. Sille, as an urban and archaeological site, hosting various civilizations successively, and continually, has outstanding universal value with those features. In this research, its potentials for World Heritage Site have been investigated, criteria have been determined for the nomination of Sille in UNESCO World Heritage List, and site management action plans have been developed by means of field studies, archival and literature surveys. Thanks to the values and potentials of the town, it is evaluated to be nominated as World Heritage Site. Thus, it will be possible to provide sustainable preservation of the current texture of the area as the mutual value of the whole mankind.

Keywords: Sille, Konya, UNESCO, World Heritage List, Site Management Plan

Makale Geliş Tarihi: 15.05.2020

Makale Kabul Tarihi: 24.03.2021

*) Doktora Öğrencisi, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık (e-posta: samilozyurt@hotmail.com) ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8958-9170>

**) Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü (e-posta: disli001@umn.edu) ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2620-0492>

Bu makale araştırma ve yayın etiğine uygun hazırlanmıştır iThenticate for Authors & Researchers intihal incelemesinden geçirilmiştir.

I.Giriş

Sille tarihi, Konya'ya olan yakınlığı nedeni ile tarihi süreç olarak Konya ile birlikte gelişim göstermiştir. 1076 yılında Selçukluların Konya'yı ele geçirip başkent yapması ile şehirdeki gayrimüslimlerin bir bölümü Sille'ye göç etmiş, bu dönemde Sille ve çevresi de ticari olarak gelişmiş, önemi artmıştır (Mimiroğlu, 2012, s.10; Konya İli ve İlçeleri Tarih Kültür ve Doğal Zenginlikleri, 2000). Coğrafi konumu gereği her dönem medeniyetler için odak noktası olan Sille'nin tarihinin, kuzeyindeki Sızma Höyük'te yapılan yüzey araştırmalarına dayanılarak M.Ö. 8-7. yüzyıllara uzandığı anlaşılmaktadır (Mimiroğlu, 2012, s. 10; Yıldız Kuyrukçu ve Kuyrukçu, 2015, s. 32).

Literatürde, Sille üzerine yapılan çalışmalar oldukça fazladır. Özellikle, kentteki mimari eserler çeşitli araştırmacılar tarafından detaylı olarak incelenmiştir. Mimiroğlu (2012), "Sille Rehberi" adlı çalışmasında kentin tarihçesi, gelenek ve göreneklerine dair bilgiler sunmuş, kentteki mimari eserleri farklı yapı türlerine göre aktarmıştır. Konyalı (1997, s.164-175, 1090-91), Konya Tarihi adlı eserinde Sille'ye de yer vermiş, Karpuz (2009) tarafından hazırlanan Konya Türk Kültür Varlıkları adlı çalışmada Sille'de yer alan kültür varlıkları detaylı olarak incelenmiştir. Özyurt (2019) da Sille geleneksel mimarisi bağlamında Sille Mescitlerini ve koruma uygulamalarını araştırmış ve değerlendirmiştir. Yıldız Kuyrukçu ve Kuyrukçu (2015, s.30-56) araştırma alanı olarak belirledikleri Sille'de Rum evlerinin mekânsal özelliklerini incelemiş, Tazefidan (2018) Sille evlerinin morfolojik analizlerini yaparak, sosyal ve kültürel yapı ile mekânsal gelişim arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Ertaş (2016, s. 472-480) da Hacı Ali Ağa Sokak üzerinde belirlenen on adet örneklem geleneksel Sille evinde yeniden işlevlendirme alternatifleri geliştirmiş, Kurak Açıcı (2014, s. 47-62), kenti, yapısal tarihi ve dokusu ile yerleşik dokusu bağlamında incelemiştir. Karpuz (2014, s. 111-156) Sille evlerini, Şimşir (2014, s.301-370) Osmanlı dönemi Sille camilerini detaylı olarak araştırmıştır. Benli ve Akıldız (2015, s. 283-294) bölgedeki kaya kiliseleri ve mağara yerleşimlerinde yapılan temizlik çalışmalarını aktarmış, Konya Valiliği tarafından hazırlatılan Sille Broşüründe de kentteki kültür varlıklarına dair mimari tanımlama ve kentin tarihçesi, jeolojik yapısına dair veriler sunulmuştur (<https://konyakultur.gov.tr>). Erdem vd. (2010, s. 25-46) Sille'de Koruma Amaçlı İmar Planı'nın onaylanmasından önceki ve sonraki durumu analiz etmiştir. Altıntaş (2004, s. 87-114) Sille'deki kültür varlıklarının tarifinin yanı sıra inanç turizmi açısından kentin önemine dikkat çekmiş, Özkaynak ve Ulusoy (2018, s. 259-273) tarihi Sille Kentini sahip olduğu kültür varlıkları bağlamında kültür turizmi açısından incelemiştir. Üzümcü vd. (2017, s. 53-64) de kentin kırsal turizm potansiyelini araştırmış ve turizme açılmasının ardından bölgede yaşanan değişimlere değinmiştir. Kentte gastronomi turizminin geliştirilmesine dair yöntem önerileri (Bulut Solak, 2016, s. 1-12) ile geleneksel yerleşimin sürdürülebilirliği için ekolojik tasarım önerilerinin araştırıldığı çalışmalar da mevcuttur (Aklanoğlu ve Erdoğan, 2011, s. 119-132). Yukarıda özetlenen literatürden farklı olarak, bu araştırma ile Konya tarihi ve kültürü açısından önemli bir yeri olan Sille tarihi kentinin, sahip olduğu üstün evrensel değer potansiyelleri, özgünlük ve bütünlük durumu, arkeoloji, mimarlık ve şehircilik tarihi açısından önemi, mevcut demografik, sosyo-ekonomik, ulaşım, ziyaret ve işletme durumu araştırılmış, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi adaylığı için yönetim planı

önerisi hazırlanmıştır. Bu kapsamda, alanın kültürel önemi ve değeri ile UNESCO adaylık kriterleri belirlenmiş, GZTF analizi yapılmış ve önerilen yönetim alanı sınırları için eylem planı ve hedefler hazırlanmıştır. Eylem planları; yönetsel, koruma, turizm, tanıtım ziyaretçi ve işletme planlaması, ulaşım – dolaşım, risk - kriz yönetim planı ve eğitim ve bilinçlendirme planlaması başlıklarını içermiştir. Hayvancılığın yoğun olduğu Sille’de, son yıllarda yapılan restorasyon ve alt yapı çalışmaları ile turistik tesisler açılmaya başlanmış ve hayvancılık yerine halk, turizm alanına yönelmiştir (Özyurt, 2019, s. 20). 2015 yılında onaylanan Koruma Amaçlı İmar Planı (KAİP) kapsamında da hayvancılık sınırlandırılmış, bu sınırlandırmaya alternatif olarak artan turizm faaliyetleri, halk için yeni ekonomik kaynak oluşturmuştur. Bahse konu yeni gelişmelerin kentin geleneksel, özgün dokusuna zarar vermeden nitelikli sürdürülebilirliği için, bu araştırma ile geliştirilen uzun ve kısa vadeli hedefler ile eylem planlarının önemi büyüktür. Böylece, kentin tüm insanlığın ortak malı olarak korunurluğunu garanti altına almak, aynı zamanda da uluslararası düzeyde sürdürülebilir koruma potansiyelini arttırmak mümkün olabilecektir.

II. Araştırma Metotları

Tarihi Sille Kenti alan yönetim planı önerisi, konu ile ilgili ulusal ve uluslararası düzenlemeler temel alınarak hazırlanmıştır. Bunlardan, Türkiye’de kabul edilen 2004 tarihli ve 5226 sayılı kanun ile 2005 yılında yürürlüğe giren alan yönetimi ve anıt eserlerin oluşturulmasına dair yönetmelik, kullanılan başlıca ulusal yasal düzenlemeler olmuştur (<https://www.resmigazete.gov.tr>). Ayrıca ulusal düzeyde hazırlanan ve onaylanan ulusal yönetim planları da Tarihi Sille Kenti’nin yönetim planı denemesinde incelenen çalışmalar olmuştur (<http://www.kvmgm.gov.tr>). Bahse konu ulusal düzenlemelerle birlikte, 2013 tarihli Dünya Kültür Mirasının Yönetimi Kılavuzu (Wijesuriya vd., 2013, s. 53-54), Dünya Kültürel Miras Alanları için Yönetim Rehberi (Feilden ve Jokilehto, 1998), Dünya Mirası Sözleşmesi Uygulama Rehberi (2019), Korunan Alan Yönetimi Rehberi (1998), Korunan Alanların Yönetim Planlamasına İlişkin Rehber (2003) ve Dünya Mirası Konvansiyonunun Uygulanmasına Yönelik İşlevsel İlkeler (2008), faydalanılan başlıca uluslararası düzenlemelerdir. Literatür ve arşiv taraması (Vakıflar Genel Müdürlüğü, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, Selçuklu Belediyesi, Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivleri) ve arazi çalışması, araştırmada kullanılan diğer yöntemlerdir.

III. Tarihi Sille Kenti UNESCO Dünya Mirası Adaylığı ve Alan Yönetim Planı Denemesi

A. Öneri Yönetim Alanı’nın Tanımlanması, Konumu ve Sınırları

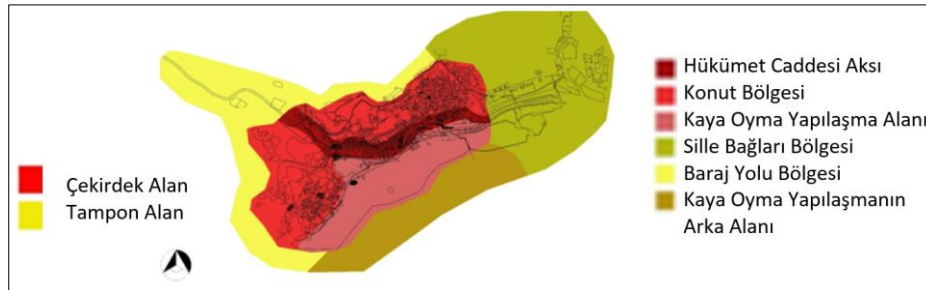
Sille, Konya’nın sekiz km kuzey batısında, 37°55’ kuzey, 32°25’ doğu koordinatlarında, Gevele (Takkeli) ve Küçük Takkeli Dağları arasındaki vadide, Selçuklu İlçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. 1980’lere kadar ayrı bir belediyesi olan Sille, 1989’dan sonra mahalle statüsü kazanmıştır (Erdem vd., 2010, s. 26). 1120 m rakımda bulunan ve yaklaşık 350 m genişliği bulunan Sille Vadisi’nin kuzeyinde Kediler Yaylası, güneyinde Kanyakası, Delikkaya ve Hacı İsmail Tepeleri, batısında Ardıçlı,

Kulupbağ ve Orta Tepeler ile bunların ardında Gevele (Takkeli) Dağı yer almakta, batısındaki tepelerin kuzeyinde ise Sille (Himmet Ölçmen) Barajı bulunmaktadır (Yıldız Kuyrukçu ve Kuyrukçu, 2015 s. 31). Dağlık bir arazide bulunan Sille'nin arazi yapısı, yamacında bulunduğu volkanik oluşumlar nedeniyle volkan tüfüdür. Sille'nin etrafında bulunan bu tepelerde, 'sille taşı' olarak adlandırılan taşların çıkarıldığı taş ocakları mevcuttur (<https://konyakultur.gov.tr>). Sille taşı, kolay işlenebilirliği ve temininden dolayı Sille ve Konya'da duvar, kaplama ve detaylarda yaygın kullanılan temel yapı malzemesidir. Konya'daki Selçuklu eserlerinin çoğunda gözlenen Sille taşı, günümüzde de, bölgede devam etmekte olan restorasyon çalışmalarında halen kullanılmaktadır. Sille'nin ortasında akmakta olan Giret Deresi, Tepeköy'ün kuzeyinde bulunan dağların eteklerinden çıkarak yoluna devam edip araziye boydan boya geçmekte, çevre yaylalardan gelen çaylardan beslenerek debisini arttırmaktadır. Volkanik kaya yapısından dolayı su tutuculuğu olmayan dere, yatağı yaz mevsimlerinde kurumaktadır. Öneri yönetim alanı sınırları; yeterli büyüklükte ve yönetilebilir alanlar olacak şekilde, aşağıdaki kriterlere göre belirlenmiştir.

- Öneri yönetim alanı sınırları içindeki varlıklar adaylığın gerekçelerini ve değerlerini içermekte, iyi derecede korunmuş olup, alanın otantikliğini ve bütünlüğünü muhafaza etmektedir.

- Öneri sınırlar, varlığın tarihi tanımını takip etmekte, bu sınırlar içindeki kültür varlıkları koruma alanı içinde olup, yasal olarak korunma altındadır.

Sille Yönetim Alanı önerisi, çekirdek alan ve etkileşim/tampon alanı olarak belirlenmiştir. Çekirdek alan, özgün kent dokusunun mevcudiyetini koruduğu Sille Deresi ve çevresini içeren yaklaşık 750.930 m²'lik alandır. Etkileşim/tampon alanı ise, kentin doğu girişinde bulunan Sille Bağları ile Sille Taş Ocağı'nın bir bölümü ve Himmet Ölçmen Barajı yolu çevresini içine almaktadır. Ayrıca etkileşim/tampon alanına, vadinin güney yamacında bulunan kaya oyma yapıların arka yamaçları da dâhil edilmiştir. Yaklaşık 1.092.470 m² alanı kapsamaktadır. Gelecekte yapılacak arkeolojik kazılarda bulguların tespit edilmesi ile alanın çekirdek bölgeye dâhil edilmesi muhtemeldir (Şekil 1).

Şekil 1. Tarihi Sille Kenti öneri yönetim alanı bölgeleri: çekirdek alan ve etkileşim/tampon alan (Kaynak: Sille Koruma Amaçlı İmar Planı yazar tarafından yeniden düzenlenmiştir)

Çekirdek alan, mimari özellikleri ve sosyal donatıları bakımından farklılık gösteren, üç bölgeye ayrılmıştır (Şekil 1). Bunlardan Hükümet Caddesi Aksı, vadinin merkezinde bulunan Giret Deresi boyunca her iki kenara sıralı olarak yerleşen yapıların bulunduğu, cumbalı, bitişik nizamda, alt katlarında ticarethanelerin, üst katlarda konutların yer aldığı genellikle iki katlı yapılaşma bölgesidir. Yoğun ticaret faaliyetlerinin tarihsel süreçte gerçekleştiği bu aks, mübadele sonrasında terk edilmiş, son yıllarda yapılan koruma çalışmaları ve turizmin getirisi ile ticari faaliyetler sektör değişimine rağmen bölgede tekrar yoğunlaşmıştır (Özyurt, 2019, s. 39-40). Ak Cami, Orta Cami, Mormi Camii, Mezaryaka Camii, Subaşı Camii ve Hamamı, Hükümet Konağı, Kaya Kilisesi, şapel, cephanelik gibi önemli anıtsal yapılar bu aks üzerindedir (Tablo 1). Yine, aynı akstaki Çay Cami, Hacı Ali Ağa Hamamı ve Aya Eleni Kilisesi'nin restorasyonu yapılmış, aksı oluşturan Giret Deresi 2014 yılında ıslah edilmiştir. Çekirdek alanın ikinci bölgesini oluşturan vadinin kuzey yamacı ile güney yamacının bir bölümünde yer alan konut bölgesi, 1924 nüfus mübadelesine kadar Sille'nin, yoğun yerleşim bölgeleri olmuştur (Konya Özel İdare Arşivi). Bu mahalledeki özgün doku, bazı bölgelerin terk edilmesine bağlı olarak yok olmuştur. Ancak yapılara ait temel izleri halen okunabilir durumdadır. Üçüncü bölgeyi oluşturan ve vadinin güney yamacında bulunan, Sille'nin ilk yerleşim bölgesi olarak bilinen kaya oyma yapılar, Bizans öncesi döneme tarihlenmektedir. Aziz Paulus ve Barnabas'ın seyahatleri neticesinde Hıristiyanlığın Konya'ya gelmesi ile Konya'da barınamayan erken dönem Hıristiyanları, bu bölgeye yerleşmiştir (Cosmades, 1982, s. 250). Bu dönemde kaya oyma yapılar, kiliselere ve manastırlara (Ak/Eflatun Manastır) dönüşmüştür (Özyurt, 2019, s. 13). Sille'de Bizans döneminde nüfus yoğunluğu yaşanması ve sonrasında, Selçuklu dönemindeki artış neticesinde bu kaya oyma yapılaşmalar mimari eleman olarak binalara eklenmiştir. Günümüzde henüz arkeolojik çalışmaların tamamlanmamış olduğu alanda birçok sivil yapılaşma bu kaya oyma yapılar ile bütünleşik olarak durumunu korumaktadır.

Tablo 1. Öneri Yönetim Alanı Sınırları İçinde Bulunan Başlıca Kültür Varlıkları (Zeki Tomar Arşivi (Ak Manastır) ve Yazarlara Ait Fotoğraf Arşivi, 2016, 2018, 2019, 2021).

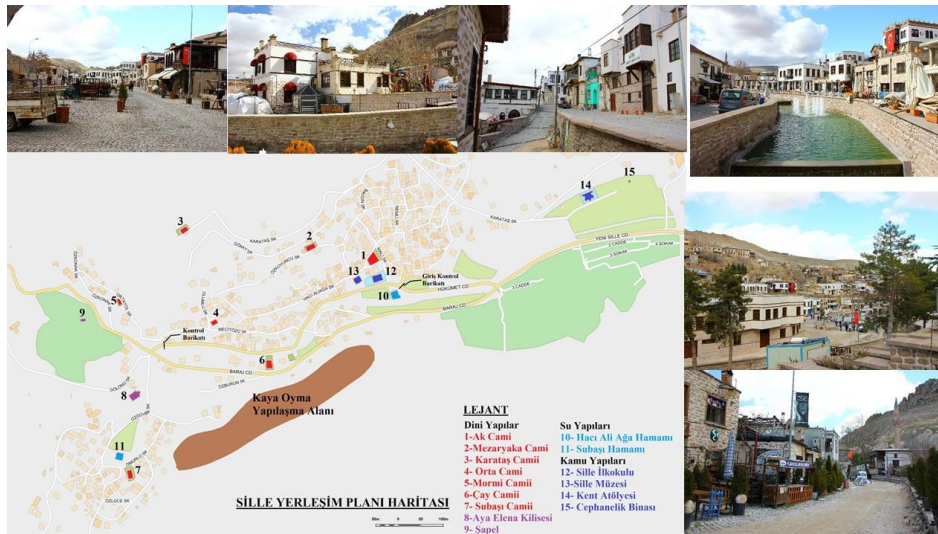
<p>Aya (Hagia) Elena Kilisesi: Yapım yılı M.S. 327'dir. En son 2012 yılında onarım görmüştür. Subaşı Mahallesi'ndedir. Kapalı Yunan Haçı plan tipindeki yapı, günümüzde müzedir.</p>		<p>Ak Manastır: Yapım yılı: 9. yüzyıl sonrasındır. Sille'nin iki km güneyinde askeri sahadadır. Manastır günümüzde kullanım dışıdır.</p>	
<p>Şapel: 19. yy.'a tarihlenen yapı Aya Elena kilisesinin kuzey batısındaki tepede, mezarlığın içindedir. 2013 yılında restore edilerek, Zaman Müzesi işlevi verilmiştir. Dikdörtgen planlı tek mekânlı yapının doğusunda apsisi vardır.</p>		<p>Ak Cami: Sille Ak Mahalle'dedir. 2013 yılında restore edilmiş ve ibadete açılmıştır. Yapının kible duvarında bulunan kitabesine göre 1863 yılında inşa edilmiştir.</p>	

<p>Çay Camii: Sille Deresi'nin güneyinde, Hükümet Caddesi üzerindedir. Yapının kitabesi bulunmamaktadır. Mülkiyeti VGM'ye aittir. Selçuklu Belediyesi'nce 2013 yılında restore edilerek ibadete açılmıştır.</p>		<p>Mezaryaka Camii: Özkoyuncu Sokak'tadır. 2011 yılında restore edilmiştir. Kitabesi mevcut değildir. Plan şeması, doğu-batı aksında uzunlamasına üç şahınlıdır.</p>	
<p>Mormi Camii: Kurtuluş Mahallesindedir. 1842 tarihli kitabesi mevcuttur. Yapı, 2010 yılında restore edilmiştir. İbadete açıktır, ancak cemaati bulunmadığı için genellikle namaz vakitleri dahil kapalıdır.</p>		<p>Subaşı (Karhane) Camii: 1991 yılında tescil edilmiştir. Mülkiyeti VGM'ye aittir. 2017 yılında restore edilmiştir. 1955 yılında tümüyle yıkılmış yeniden inşa edilmiştir.</p>	
<p>Orta Camii: 1991 yılında tescillenmiştir. Mülkiyeti VGM'ye ait olan yapı 2013 yılında restore edilerek ibadete açılmıştır. Yapının düzenli cemaati bulunmamaktadır. Kitabesi mevcut değildir.</p>		<p>Karataş Camii: 1878 yılında inşa edilen yapının kitabesi mevcut değildir. Yapı, 2010 yılında restore edilmiştir. Günümüzde kapalıdır.</p>	
<p>Hacı Ali Ağa Hamamı: Ak Mahallede, derenin kuzey kıyısındadır. Çifte hamamdır. Kitabesine göre 1884 yılında yaptırılmıştır. Simetrik bir plan şemasına sahiptir. Yapı, Selçuklu Belediyesince restore edilmiş, halk kültür müzesi yapılmıştır.</p>		<p>Hükümet Konağı: Hükümet Caddesi üzerindedir. Uzun yıllar Sille Belediyesi binası, ardından okul olarak kullanılan yapı, 2004 yılında kültür evi müzesi olarak işlevlendirilmiştir.</p>	

B.Yönetim Alanı'nın Arkeoloji, Mimarlık, Şehircilik Tarihi Açısından Önemi

Roma döneminde Hristiyan haç yolu üzerinde bulunan Konya ve çevresi ilk dönem Hristiyan nüfus için yerleşim alanı haline gelmiş, bu dönemde Sille, konumu ve kaya oyma yapılaşmaları ile çevresel etkenlere daha savunmalı ve kapalı olması gereği Hristiyan keşiş ve rahipler için uygun bir ibadet ve inziva yeri olmuştur (Özyurt, 2019, s. 13). Gevele kaleleri ile Konya arasında güvenli bölgede bulunan Sille, Bizans Dönemi'nin sonuna kadar dini çerçeve içinde gelişim göstermiştir. Kentte, Bizans öncesi dönemde kaya oyma yapılaşmalar ile erken dönem yerleşimler söz konusudur. Sille'nin gelişiminde en önemli olaylardan biri Anadolu'ya 11. yüzyılda başlayan Türk akınları olmuştur. Sille bu dönemde Konya'dan yoğun nüfus almış, kalabalıklaşmış ve gelişmiştir. Konya, en parlak dönemini Selçuklu başkentliği yaptığı dönemde yaşamış, bu süreçte Sille Hristiyan nüfusun yoğunlaşmasıyla, önceleri dini merkez olmasının yanı sıra ticari faaliyetler açısından da gelişmiştir (Özyurt, 2019, s. 17). Selçuklu'nun zayıflaması sonucu başlayan Beylikler Dönemi'nde Konya'ya hakim olmak için Gevele Kalesi ve çevresi askeri çarpışmalara şahit olsa da, Sille varlığını ve aktifliğini korumuş, bölgede kayıtlara geçen bir tahribat olmamıştır. 1451 yılında Karamanoğulları üzerine ordu gönderilmesine rağmen olumlu netice alamayan Fatih Sultan Mehmet, 1466 yılında bizzat sefere çıkarak önce Gevele Kalesi'ni, ardından Konya'yı ele geçirmiştir (Sarıköse,

2018, s. 15). Osmanlı döneminde Müslüman nüfusta artış gözlenmiş, kent farklı dinlerin birlikte yaşadığı alanlardan olmuştur. Bizans, Selçuklu ve Osmanlı döneminde aktif bir kent varlığı göstermiştir. 1832 yılına kadar Sille ve çevresiyle ilgili önemli bir gelişme yaşanmazken, Osmanlı'nın çöküş döneminde yurt genelinde ortaya çıkan siyasi ve ekonomik buhranlar Sille'yi de olumsuz etkilemiştir (Özyurt, 2019, s. 19). Lozan Antlaşması'na ek olarak yapılan sözleşme uyarınca Türkiye Cumhuriyeti ve Yunanistan Krallığı arasında din esaslı ile karşılıklı nüfus göçü yaşanmıştır. Bunun sonucu yaşanan 1924 yılı nüfus mübadelesine kadar yoğun nüfusu ve ticari faaliyetleriyle Sille, Konya için önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Göçlerin ardından terk edilen Sille'ye, Tatköy, Tepeköy, Sarayköy gibi çevre köylerden nüfus gelip yerleşmiştir (Erdem vd., 2010, s. 36). Çevre köy ve kasabalardan gelip Sille'ye yerleşen ve mevcut durumda kentin neredeyse tamamını oluşturan halk, yakın tarihe kadar çoğunlukla hayvancılıkla geçim sağlarken, günümüzde turizm önemli bir geçim kaynağıdır. 1995 yılında Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından kaya oyma yapılar, kilise, manastır ve mezarlıkların bulunduğu güney yamaçlar birinci derece arkeolojik sit alanı, yerleşme alanı ise kentsel sit alanı olarak ilan edilmiştir (19.06.1995 tarihli, 2292 sayılı karar). Bu gelişmelerle Sille tekrar yaşanılabilir bir kent dokusu kazanmıştır. Mübadele sonrası Sille'ye yerleşen nüfus için iş imkânları oluşmuştur (Özyurt, 2019, s. 20). Sille Kenti yerleşim planı ve genel görünümü Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Sille Kenti Yerleşim Planı ve Kentin Genel Görünüşleri (Kaynak: Harita; Konya Kent Bilgi Sistemi <https://kentrehberi.konya.bel.tr/#/rehber/> üzerinden yazarlar tarafından yeniden düzenlenmiştir ve fotoğraflar; Yazarlara Ait Fotoğraf Arşivi, 2021)

C. Öneri Yönetim Alanı'nın Yönetimsel Yapısı: Yasal ve Kurumsal Çerçeve

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu, 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek

Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun, öneri yönetim alanında tabii olunan başlıca kanunlardır. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ilke kararları, korumayla ilgili tüzükler, yönetmelikler, kurum ve kuruluşlarca yayımlanan tebliğler ve talimatlar, araştırma kapsamında başvuru başlıca yasal çerçevedir. Öneri yönetim alanına ilişkin başvuru başlıca uluslararası düzenlemeler ise Türkiye tarafından yasal olarak kabul edilmiş olan Venedik Tüzüğü (1964), Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme (1972), Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (2003), Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü (Washington Tüzüğü -1987) ve Geleneksel Mimari Tüzüğü'dür (1999). Öneri yönetim alanında kurumsal çerçeve bağlamında eşgüdüm içinde olunması önerilen kurum/kuruluşlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öneri Yönetim Alanında Kurumsal Çerçeve

Merkezi Yönetim Kurumları	- Kültür ve Turizm Bakanlığı, - Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, - Vakıflar Genel Müdürlüğü, - Konya Valiliği	- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, - Orman ve Su İşleri Bakanlığı, -Mevlana Kalkınma Ajansı
Yerel Yönetim Kurumları	- Konya Büyükşehir Belediyesi, - Konya İl Özel İdaresi (YİKOB),	-Selçuklu Belediyesi, -Sille Mahallesi Muhtarlığı
Diğer Kurum ve Kuruluşlar	- TMMOB, Mimarlar Odası, - Selçuk Üniversitesi, - Konya Teknik Üniversitesi, - toplum örgütleri	-Şehir Plancıları Odası, - Necmettin Erbakan Üniversitesi, - Karatay Üniversitesi, - Çeşitli sivil toplum örgütleri

D.Yönetim Alanı'nda Koruma, Özgünlük ve Bütünlük Durumu

Anıtsal ve tarihi yapıları ile ön planda olan kentte koruma çalışmaları özellikle 1989 yılında kentin en önemli yapıları arasında olan Aya Elena Kilisesi'nin koruma altına alınması ile başlamış, ardından 1991 yılında Hacı Ali Ağa Hamamı ve tarihi mescit yapıları ile diğer anıtsal yapılar tescillenmiş ve koruma altına alınmıştır (10.10.1991 tarih ve 1148 sayılı kurul kararı). 1995 yılında alınan karar ile de kaya oyma yapılar arkeolojik sit, Sille geneli kentsel sit alanı olarak tescillenmiştir (19.06.1995 tarih ve 2292 sayılı kurul kararı). Hazırlanmış olan tescil ve koruma kararları ile kentin özgünlüğünün ve bütünlüğün yeni yapılaşma ile bozulmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Yapılan restorasyon çalışmaları ile çevresinde dikkat çeken Sille'de yoğun turist hareketi oluşmuştur. Kent merkezine sekiz km uzaklıkta olan Sille, yakınlığına rağmen kırsal dokusunu korumayı başarmıştır. 1985 yılında Dünya Miras Listesine alınan "İstanbul Tarihi Alanları" içinde yer alan Ayasofya'dan daha erken dönemde yapılmış ve Bizans'ın ilk dönem kilise yapılarından olan Aya Elena Kilisesi, hem bölgesinde, hem de bölgesinin dışında enderlik ve belge değeri taşıyan, farklı dönemlerde geçirdiği restorasyon faaliyetlerine rağmen özgünlüğünü ve bütünlüğünü koruyan önemli bir eserdir. Ayrıca kentte bulunan ahşap direkli mescitler UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan "Anadolu'daki ahşap çatılı ve direkli camiler (2018)" ile benzerlik taşımaktadır. Estetik ve sanatsal değer taşıyan bu kültür varlıkları, kentin adaylık sürecinde önemli yer tutmaktadır. Kentin kendisi ile özdeşleşmiş olan yapı tekniği,

Sille taşı kullanımı, derz tekniği, dam ve cumba yapı sistemi gibi önemli mimari, teknik, işçilik özellikleri de mevcuttur. Kentin mahalle dokusu ve sokak yapısı, özgün durumuna göre bir bütün içinde korunmayı başarmıştır (Şekil 2). Sille Kenti mimari gelişiminde öncü dönem olarak görülen kaya oyma yapılar, bölgede Kilistra ile benzerdir. Ayrıca 1985 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne girmiş olan “Göreme Milli Parkı ve Kapadokya” ile de benzerlik göstermektedir (<https://whc.unesco.org>) (Şekil 3, Şekil 4).

Şekil 3. Güney yamaçta bulunan kaya oyma yapılaşmalar (Yazarlara Ait Fotoğraf Arşivi, 2021)

Sille, Selçuklu Belediyesi tarafından 2001 yılında hazırlanan Koruma Amaçlı İmar Planı ile kentsel sit alanı olarak koruma altındadır. Kentte restorasyon çalışmaları 2000’li yılların başında başlamış, 2010 yılından bu yana KAİP geliştirilerek son hali ile 2015 yılında yürürlüğe girmiştir. Bununla birlikte anıtsal yapıların tamamı Konya K.V.K.K. onaylı restorasyon projeleri doğrultusunda restore edilmiştir. Sille’ye yapılan yatırımın büyük bölümü Selçuklu Belediyesince mülk sahibi diğer kurumlar ile yapmış olduğu onarım ve bakım protokolü gereğince finanse edilmektedir. Anıtsal yapıların restorasyon çalışmalarının tamamlanması ile birlikte Selçuklu Belediyesi sivil mimari dokunun korunması için KAİP kapsamında sokak sağlıklaştırma çalışmaları ve tekil sivil yapı restorasyonlarına başlamıştır, hala uygulamalar devam etmektedir. Ancak sokak sağlıklaştırma çalışmalarının koruma alanında yetersiz kaldığı gözlenmektedir. Kaya oyma yapılaşma alanında ise alanın ziyarete kapatılarak geçici korunması sağlanmaya çalışılmıştır. Doğal şartlar nedeniyle zarar görmeye açık olan bu alanlar için uygun projelendirme ve bütçe çalışmaları, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya Selçuklu Belediyesi ve Kültür ve Turizm Bakanlığı eşgüdümünde sonuca bağlanmalıdır.

Şekil 4. Sille panoraması (Yazarlara Ait Fotoğraf Arşivi, 2021)

E.Öneri Yönetim Alanı'nın Demografik ve Sosyo-Ekonomik Durumu

Konya'nın genişlemesi ile Selçuklu İlçesi'nin Mahallesi konumuna gelen Sille Mahallesi'nde 1.402, Sille Ak Mahallesi'nde 4.495 kişi bulunmaktadır (<https://www.selcuklu.bel.tr>). Önceleri merkeze doğru göç vermesine rağmen ulaşım ve yaşam şartlarının gelişmesi ile son yıllarda Sille'de nüfusu artış gözlenmiştir. Sille, Konya'ya yakınlığı ile tarihi süreçte ticaretin yoğun olarak gerçekleştiği bir kent olmuştur. Ticarete ek olarak, halıcılık, bağcılık, gülcülük, arıcılık, mumculuk, taş işçiliği, testi ve çömlekçilik bölgedeki önemli ekonomik faaliyetler olmuştur (Tapur, 2009, s. 24-26). 17. yüzyıldan itibaren bölgede idari statüde farklılıklar gözlenmiş, buğday, arpa, hayvancılık başlıca geçim kaynağı olmuştur, 17. yüzyıldan itibaren gözlemlenen halıcılık ve kilim dokumacılığı ise 19. yüzyılda oldukça gelişmiştir (Mirmiroğlu, 2012, s. 13, 136; <https://konyakultur.gov.tr>). Yine, 18. ve 19. yüzyıllarda testicilik, pişmiş toprak ve seramik işçiliği yaygınlaşmış, günümüzde de halen devam etmektedir. Bölgede, hayvan iç yağından yapılan mumculuk yüzyıllardır devam eden bir sanat ve üretim alanı olmuş, özellikle 1985'li yıllardan itibaren Türkiye genelinde satışı yaygınlaşmıştır (Tapur, 2009, s. 26; <https://konyakultur.gov.tr>). Mübadele öncesinde yoğun olarak kuyumculuk ve çarıkçılık gibi üretim faaliyetleri mevcut iken (Sarıköse, 2008, s. 312, 671; <http://www.selcuklusille.com/>), mübadele sonrasında kentin terkedilmesine bağlı olarak bu faaliyetler tümüyle durmuştur. Çevre köylerden gelen nüfus 2000'li yıllarda başlayan koruma bilincine kadar Konya temelli iş alanlarında çalışmış, bu yıldan sonra halkın gelir kaynağında değişim gözlenmiştir. Bu dönemde halkın temel gelir kaynaklarından biri Sille Taş Ocağı olmuştur. Restorasyon inşaatları ile bölgede ihtiyaç duyulan insan gücü kentten giderilmiş ve inşaat sektörü kent için yeni bir istihdam kaynağı olmuştur (Tapur, 2009, s. 26). 2012 yılı sonrasında yerel yönetimlerce geliştirilen turizm yaklaşımı ile özellikle Hükümet Caddesi aksında yoğunlaşan çoğu kişisel girişimlerle kurulan işletmelerden meydana gelen kent için hizmet sektörü oluşmuştur (Tablo 3). Özgün tarihi dokusunu koruyan kent son yıllarda gelişen alt ve üst yapı sistemleri ile Konya için turizm rotalarına dahil olmuştur. Hizmet sektöründeki artış da bu durumu desteklemektedir. Sille, Konya'ya gelen müze ziyaretçi artışından doğrudan etkilenmiştir. Ancak kentin turist sayısına dair herhangi bir ölçümleme mevcut değildir. Sille'nin cazibe noktalarından biri de 2015 yılında tamamlanan Himmet Ölçmen Barajı rekreasyon alanıdır. Baraj çevresinde düzenlenen

yeşil alanlar, işletmeler ve feribot turu özellikle hafta sonu yoğun turist çekmektedir. Selçuklu Belediyesi verilerine göre yaz mevsimi hafta sonu ziyaretçi sayıları on bin civarına ulaşmaktadır. Sille'nin kuzey doğusunda bulunan Kelebek Vadisi ve Kelebek Müzesi de yoğun turist almaktadır. Sille'nin etkileşim içinde olduğu noktalardan biri de UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde bulunan Çatalhöyük Ören Yeridir (yaklaşık 56 km mesafede yer almaktadır). Sille'de turizm işletmesi kayıtlı konaklama tesisi bulunmazken bazı konutlar halk tarafından butik otel benzeri olarak işletilmektedir. Sille'nin daha çok günü birlik ziyaretçi yoğunluğunun olması, bölgede konaklama tesisi ihtiyacı oluşturmamaktadır. Ayrıca, Konya merkezin konaklama sektöründe gelişmiş olması, konaklamalı turist için alternatifler sunmaktadır.

Tablo 3. Alanın sosyo-ekonomik durumunun gelişimini gösterir tablo (Mimiroğlu, 2012, s. 13, 136; <https://konyakultur.gov.tr>; Tapur, 2009, s. 24-26; Sarıköse, 2008, s. 312, 671; <http://www.selcuklusille.com/>)

Yıl/dönem	Başlıca ekonomik ve geçim kaynakları
17. yüzyıl-19. yüzyılın ikinci yarısı	Buğday, arpa, hayvancılık, bağcılık, ticaret, halı ve kilim dokumacılığı, testicilik, pişmiş toprak ve seramik işçiliği
19. yüzyıl	Halı ve kilim dokumacılığı, testicilik, pişmiş toprak ve seramik işçiliği
19. yüzyıl-20. yüzyılın ilk yarısı	Kuyumculuk, çarıkçılık
1985'li yıllar	Mumculuk
2000'li yıllar	Sille taş ocağı, inşaat sektörü
2012 sonrası	Hizmet sektörü, küçük işletmeler, turizm

F. Öneri Yönetim Alanında Ulaşım, Ziyaret ve İşletme Durumu

Sille'ye kent merkezinden sekiz km'lik bir rota ile Yeni Sille Caddesi üzerinden ulaşılmaktadır. Alana, Konya kent merkezinden kalkan birkaç toplu taşıma otobüsü ile gidilirken, öneri etkileşim bölgesine özel halk minibüsleriyle de ulaşılabilir. Kentin giriş ve çıkışlarında herhangi bir engel bulunmamaktadır. Turistik olarak gezi için kontrol noktası bulunmayan kentin girişinde hafta sonu mevsimsel olarak belirlenen saatler arasında motorlu taşıtların girişini engelleyen barikat sistemi mevcuttur (Şekil 5). Ana aks olan Hükümet Caddesi aksında bu zaman dilimi içinde acil ve özel izinli araçlar dışında araç bulunmamakta ve yaya hareketlerine engel durum oluşturulmamaktadır. Bununla birlikte Baraj Caddesi ve Karataş Sokak üzerinden diğer bölgelere ulaşım sağlanmaktadır. Kentin girişinde açık otopark alanları, gelen ziyaretçilerin kent içine yaya olarak geçmelerine olanak sağlamaktadır. Baraj Caddesi üzerinde kaya oyma yapıları daha yakın konumda otopark olarak düzenlenmiş başka bir alan daha bulunmaktadır. Otoparklarda, ziyaretçi sayısı potansiyeline bağlı olarak artış yapılması gerekmektedir. Kafe, restoran, dükkân gibi hizmet sektörü işletmeler, Hükümet Caddesi aksı ve yakın çevresindedir.

Şekil 5. Hükümet Caddesi giriş ve çıkışında bulunan kontrol barikatları (Yazarlara Ait Fotoğraf Arşivi, 2021)

G. Alanın Kültürel Önem ve Değerleri

Binlerce yıllık geçmişi olan kent, farklı medeniyetlerin katmanlar halinde süre gelen yapılaşmasına şahit olmuştur. Bu birikim, kültürel anlamda zenginleşmeyi beraberinde getirmiştir. Roma dönemi erken Hıristiyanlık çağından günümüze kadar devamlılık halinde yazılı tarihi bulunan kentin her dönemde yaşanırılığını koruması, bütünlük ve özgünlük değerini arttırmaktadır. Ayrıca yapısal olarak bu dönemler açık olarak okunabilmektedir. Bu özelliği ile kent tarihi belge değeri taşımaktadır. Nüfus mübadelesi ile yapısal ve sosyal dokusunda çözülmenin oluşması, kentin değerlerini yitirmesine neden olamamıştır. Sosyal yapısının çevre yerleşimlerde geleneklerini devam ettirmesi ve Sille ile bağıni kesmemiş olması kültürel korumaya katkıda bulunmuştur. Tarihi kimliğinin korunmuş olması ve bu kimliğe göre yaşantının kısmen de olsa devam ediyor olması anı değeri oluştururken, Konya’da bulunan Silleli ailelerce kökenlerine ve kültürlerine olan bağıni devam ediyor oluşu ve Sille’de önemli âlimlerin yetişmiş olması, ayrıca sosyal değer oluşturmaktadır. Bunların başlıcaları; Büyük Ali Efendi (1776-1827), Hacı Hafız Mehmet Efendi (1815-1871), İsmail Nafiz Efendi (1819-1871), Musa Kazım Efendi (1856-1935), Büyük Hoca Mustafa Efendi (1863-1928), Hacı Şaban Efendi (1865-1944), Katip Ali Efendi (1897-1992), Ali Uca (1902-1976), Sakallı Mehmet Efendi (1882-1966), Ahmet Yum (1893-1978), Mehmet Okuturlar (1899-1985) ve Abdullah Azimli’dir (1901-1981) (Azimli, 2014, s.19-31). Bunların yanında kentin Hıristiyanlık tarihi için bölgesel olarak önem taşıması, dini değer sağlamaktadır. Kentin adaylık sürecinde uygulanacak olan yönetim planı kapsamında söz konusu tüm bu değerlerin devamlılıkları ve sürdürülebilirliklerinin sağlanması amaçlanmaktadır.

1.Yönetim Alanı’nın Üstün Evrensel Değeri ve Unesco Adaylık Kriterleri

Sille, tarihi süreci, sosyo-kültürel yapısı ve mimari planlama özellikleri ile benzerine az rastlanır bir kenttir. Asıl gelişimi Konya’nın Selçuklu başkenti olması ile yaşayan kent, bu dönem sonrasında ‘dini-sosyal-ekonomik-kültürel’ merkez haline gelmiştir. Kent, günümüzde mahalle statüsünde olmasına rağmen kentin özgünlüğü ve tüm yıkımlara rağmen bütünlüğünü büyük oranda korumuştur. Tarihi Sille Kenti’nin sahip olduğu evrensel değer potansiyelleri ile UNESCO’nun Dünya Mirası adaylığı için belirlenen altı kültürel kriterden üçünü karşıladığı değerlendirilmektedir.

2.Adaylık Dosyasında Önerilen Kriterler ve Gereççeleri

UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kaydolmak için UNESCO tarafından belirlenen altı adet kültürel ve dört doğal kategoride olmak üzere toplam on kriter bulunmaktadır. Sille Miras Alanı, kültürel kategoride 2, 4 ve 6 kriterlerine uygun görülmüştür.

Kriter 2: Dünyanın bir kültür bölgesinde veya bir dönemde mimarlık veya teknoloji, anıtsal sanatlar, kent planlama veya peyzaj tasarımı alanlarında önemli gelişmelere ilişkin insani değer alışverişlerine tanıklık etmesi: Ortasında akarsu bulunan ve dik bir vadinin içinde yerleşmiş olan Sille, bu özellikleri ile bölgesinde çok karşılaşılmayan ender kentlerdendir. Vadi eğimine uygun olarak teraslar halinde oluşturulan yerleşim alanları ve yapıların alt-üst kot ortak kullanım biçimleri bu enderlik değerini desteklemektedir. Kentte bulunan mahalle dokularının mescit yapıları etrafında doğal bir şekilde gelişmişlik göstermesi ve homojen yapısı, Anadolu kentlerinin ortak özelliğidir. Sille'nin bu yapısını özgün durumda korumaktadır. Kent, farklı etnik kesimlerin birikimlerini sentezleyerek kendine özgü "uniqe"¹ ortak mimari üslup geliştirmiştir.

Kriter 4: İnsanlık tarihinin önemli bir aşamasını veya aşamalarını gösteren bir yapı tipinin, mimari veya teknolojik bütünüün veya peyzajın istisnai bir örneği olması: Sille mimari eserleri ve yapım teknikleri bakımından çağlar boyu devamlılık gösteren bir bütünlük sergilemektedir. 327 yılında yapılan Aya Elena kilisesi yapım tarihi olarak Bizans dönemi için erken sayılabilecek anıtsal Hıristiyan yapılarının özgün ve bütün halde korunmuş ender örneklerindedir. Sille mescitleri, Anadolu mimarisinde önemli yer tutan ahşap dikmeli ve ahşap işlemeli cami tipolojisinin korunarak günümüze gelebilmiş örnekleri arasındadır. Yapılarda tamamlanmış olan restorasyon çalışmalarında özgünlük durumları büyük oranda korunmuştur. Sille'ye özgü olan geniş satırlı kabartma derz tekniği "Sille Derzi" olarak isimlendirilmiştir ve kentin "uniqe" mimari tasarım değeridir. Bu teknik günümüzde ustalar arasında aktarılmaya devam etmektedir. Sille yapılarının temel yapı malzemesi olan Sille taşının geleneksel ocağından çıkartılması ve halen kullanılıyor olması geleneksel yapım malzemesinin sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Vadinin güney yamacında yer alan kaya oyma yapılaşma erken dönem Sille yapılaşmasının bulunduğu bölgedir. Erken Hıristiyanlık dönemi kaya oyma manastır ve kiliselerinin de bulunduğu bu alan, insan-doğa ilişkisinin ender örneklerindedir. Kentteki vadi yapılaşması da mimari planlamayı doğrudan etkilemiş, kentte insan dehası buna uygun çözümler geliştirmiştir.

Kriter 6: İstisnai evrensel önem taşıyan sanatsal veya edebi eserler, inançlar, fikirler, yaşayan gelenekler ve olaylarla doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olması: Kentin erken dönem Hıristiyanlık dönemine tanıklık etmesi ve kaya oluşum yapılarının manastırlara dönüşmesi, kültürel olarak inanç merkezli bir değer taşımaktadır. Mübadele yıllarına kadar aktif olarak devam eden bu doku, mübadele sonrasında da mimari olarak özgünlüğünü sürdürebilmiştir. Kaya yapılaşmanın özellikleri, dönemin inanç ve siyasal durumunu belge niteliğinde günümüze aktarabilmiştir. Roma döneminde ağır baskı altında olan Hıristiyan nüfusun Roma baskısından kaçmak için kaya yapılaşmaları tercih ettiği ve kent merkezlerinden uzaklaştığı, Sille kaya kiliselerinden okunmaktadır. Sille'nin Bizans döneminde Roma-Kudüs hac yolu üzerinde dini bir merkez olması

¹ Sille derzi, Sille taşı, düz damların teraslamalar şeklinde oluşturduğu mimari kent dokusu

kentin gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır. Aya Eleni Kilisesi bu durumun önemli bir örneğidir. UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde bulunan Mevlevi Sema Töreni kapsamında Mevlana'nın zaman zaman Sille'deki manastır ve kiliseleri ziyaret ettiği tarihi kaynaklardan aktarılmaktadır (Karpuz, 2009, s. 918). Dinler arası bilgi alışverişinin yapıldığı bir kent olarak Sille, fikir kenti özelliği de göstermektedir. Yavaş yavaş bölgede yok olmakta olan "bahçe tarımı" faaliyetlerinin etkileşim bölgesi olarak belirlenen Sille bağlarında devam ediyor olması, tarımsal faaliyetin sürdürülebilirliğini sergilemektedir.

3.Öneri Yönetim Planı Alanında Paydaş, Finansal Kaynak ve GZTF Analizi

Çalışmanın bu bölümünde Tarihi Sille Kenti yönetim alanında yönetim sürecine dâhil olan paydaşların analizi ve GZTF analizi yapılmıştır (Tablo 4). Aktör ve paydaşların tanımlanmasıyla birlikte yönetim modeli önerisi belirlenmektedir. Anayasal bağlamda doğal ve kültürel mirasın korunması sorumluluğu devlet kurumlarına verilmiş bir görevdir. Koruma kavramı bu nedenle kamusal kurumlardan başlamaktadır. Ancak, miras alanları için kamusal paydaşın tespitinde farklı aktörler ortaya çıkmıştır. Farklılaşan kurumsal yapı, koruma sürecinde güçlü bir yönetim altında toplanmalı ve eşgüdüm sağlanmalıdır.

Kamu kurumlarının eşgüdümü açısından Sille'de yoğun olarak söz sahibi olan kurumlar Kültür Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Konya Büyükşehir Belediyesi ve Selçuklu Belediyesi'dir. Son yıllardaki neredeyse tüm koruma çalışmaları Selçuklu Belediyesi tarafından yapılmıştır. Ancak yerel yönetim ile üst yönetim arasında iş bölümü dâhilinde komisyonların oluşturulması gerekmektedir. Yerel belediye ile merkezi idareler arasında imzalanan uygulama protokollerinin mevcut yapıda bu koordinasyonu sağladığını söylemek mümkündür. Oluşturulacak koordinasyon grubu üst ölçekte Bakanlık ve Valilik bazında ihtiyaç duyulan kurumlara temas etmeli ve ihtiyaç duyulan koordinasyonu sağlamalıdır. Sille özelinde kurumlar yönetim planının kuramsal çerçevesinde tanımlandığı gibi koordine edilmelidir (Bkz. Tablo 2). Bununla birlikte uluslararası ölçekte de; UNESCO, ICOMOS, ICCROM, ICOM, EUROPA NOSTRA, Avrupa Tarihi Şehirler Birliği, Dünya Şehirler Birliği, İslam Kentleri Organizasyonu gibi kuruluşların da bu koordinasyona dâhil olmaları mümkündür. Paydaşların tümüyle tanımlanacağı ve iş bölümünün paylaşılacağı ve alanda söz sahibi olan kamu kurumlarının üzerinde anlaşarak oluşturacağı Tarihi Sille Kenti Yönetim Alanı Koordinasyon ve Denetleme Başkanlığı'nın kurulması gerekmektedir.

Koordinasyon Başkanlığı'nın onaylanması ve yasal mevzuatlara göre kurulmasının ardından "Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" kapsamında uygulama ve denetleme süreci başlamalıdır. Sille özelinde hali hazırda hazırlanmış ve onaylanmış olan Koruma Amaçlı İmar Planı bu doğrultuda temel yol gösterici planlama olmalıdır. Kurulacak olan başkanlığın KAİP'in ilerleyişini sağlaması önemlidir. Yönetim planının işleyişinde önemli etkenlerden bir diğeri maddi kaynağın oluşturulmasıdır. Kaynaklar, merkezi, yerel ve uluslararası finans kaynakları olarak ayrılmaktadır. Merkezi kaynaklar paydaş Bakanlıkların yasal mevzuata uygun olarak ayracakları yatırım bütçesi ile bağlantılıdır. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını

Koruma Kanunu'nun, 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu'nun, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun ilgili maddeleri gereğince bütçeler oluşturulurken yatırım planında değerlendirilmelidir. Yerel yönetim kaynaklarında Konya Büyükşehir Belediyesi ve Selçuklu Belediyesi bütçelerinde planlamaya yönelik bütçelerin oluşturulması gereklidir. Mevlana Kalkınma Ajansı'nın da gerekli planlamalar doğrultusunda kentin korunması ve gelişmesi için kullanılması mümkündür.

Tablo 4. GZFT (Güçlü-Zayıf Yanlar, Fırsatlar, Tehditler) Analizi (SWOT)

Güçlü Yanlar:	Zayıf Yanlar:
<ul style="list-style-type: none"> - Sille tarihinin farklı kültürler barındırması -Erken dönem Bizans mimarisi barındırması -Kentin geleneksel kimliğini koruması -Özgün geleneksel mimari tekniklerin devam ediyor olması -Tarihi mekân algısını taşıması -Kentsel bellek değerinde olması - KAİP sayesinde alanların yasal koruma altında olması -Tarihi miras bilincinin alanda gelişmesi -Rölöve ve restorasyon projelerinin hazırlanıyor olması -Sille halkının kenti sahiplenmesi -Selçuklu Başkenti Konya ile yakın ilişki içinde olması -Farklı kamu kurumlarının koruma uygulaması için fon ayırmış olması -Kurumlar arasında kabul edilmiş kullanım protokolü olması -Kullanıcıya, açık, yarı açık, kapalı alanları sunması -Trafik ve ulaşım konusunda düzenlemeler yapılmış olması -Düzenli bekleme ve zabita ile güvenliğinin sağlanması 	<ul style="list-style-type: none"> -Çok başlı yönetim anlayışı -Yeni yapılaşmada geleneksel yapı tekniklerinin yerine getiril(e)memesi -Özgün dokuya uymayan, tarihi dokuda yeni yapı uygulamaları -Hatalı restorasyon uygulamalarının yapılmış olması -Turizm dışında gelir kaynağının kalmamış olması -Bilinçsiz ve aşırıya kaçan ticari işletme yaklaşımları -Toplu ulaşım eksikliği -Turist gezi güzergâhlarının belirlenmemiş olması -Bilgilendirme levhalarının olmaması -Bazı bölgelerde alt yapı eksiklikleri -Bölgede hayvancılık ve tarımsal üretimin terk edilmesi -Kent giriş ve çıkışında kontrol eksikliği -Yerel halkın mübadele sonrası kenti terk etmesi -Arkeolojik çalışmaların derinlemesine yapılmamış olması -Geleneksel mahalle dokusunda kaybolan mahalleler olması
Fırsatlar:	Tehditler:
<ul style="list-style-type: none"> -NEÜ, Mimarlık Bölümü tarafından alanın UNESCO Dünya Geçici Miras listesi formu ve yönetim planı önerisinin hazırlanmış olması, -Yerel idare tarafından koruma bilincinin oluşturulması -Bölge halkının turizm potansiyelinin farkında olması -Dünya Miras listesinde bulunan Çatalhöyük'e yakın olması -Konya'da "Konya Selçuklu Başkenti" ve "Anadolu'daki Ahşap Çatılı ve Ahşap Taşyıcılı Camilerin geçici listede olması -Koruma bilincinin halk tarafından benimsenmiş olması -Konya için eskiye yönelik ve nostaljik duyguyu yaratması -Kültür turlarının ilgi çekmesi -Sosyal medyada dikkat çekici olması -Sürdürülebilir kent olması -Ulaşım ve turizm imkânlarının gelişiyor olması -Çevresi için cazibe yaratması -Rant kavramından uzak durması -Büyük bölümünde elektrik, su, kanalizasyon ve doğal gaz alt yapı sistemlerinin çözülmüş olması 	<ul style="list-style-type: none"> -Gelecek kuşaklara mimari özgünlük durumunun belge niteliğinde aktarılamaması ihtimali -Mimari yapı tekniklerinin çağdaşlaşması, uygulama hataları -Yanlış müdahalelerle özgünlüğün kaybolması -Ticari işletmelerin çevre ve tarihi eserlere saygısızlığı -Ticari faaliyetlerin plansız şekilde gelişmesi -Taşıt trafiğinin aktif olduğu zaman diliminde kentte hareket eden ağır (tonajlı) araçların bulunması -Kent halkının koruma bilincinin eğitimle desteklenmemiş olması -Sille'nin Konya'dan soyutlanması, bölgeye sadece ekonomik getirisi açısından bakılması -Yerel halkın aşırı turizme bağlı kentten uzaklaşması ihtimali -Restorasyon süreçlerinin gecikmesi -KAİP uygulamasında esnek davranılması -Kaya oyma yapılarında yapısal kayıplar oluşma ihtimali -Bilimsel olmayan koruma uygulamaları nedeni ile özgün yapı tekniği ve malzemesinde değişimler oluşmaya başlaması

4. Öneri Yönetim Alanı için Geliştirilen Eylem Planları, Vizyon ve Misyonu

Tarihi Sille Kenti için yapılan mevcut durum analizleri ve GZFT analizine göre alanın Dünya Mirası olarak korunabilmesi için eylem planları oluşturulmuştur. Özgün ve bütüncül olarak korumayı ve gelecek kuşaklara belge olarak aktarmayı amaçlayan planlamada, tespit edilen konular alt başlıklar halinde değerlendirilmiştir. Tüm

paydaşların katılımı eylem planlarının nitelikli uygulanması için önemlidir. Eylem planlarının zamanlamalarının tanımlanması, yapılacak öneriler için kritik durumdadır. Çalışma kapsamında 1-5 yıl arasında gerekli olan eylemler kısa, 5-10 yıl arasında gerekli olan eylemler uzun vadeli olarak tanımlanmıştır. Yönetim planının vizyonu; binlerce yıllık geçmişi olan Sille Kenti'nin somut ve somut olmayan tüm değerlerini ve özgünlüğünü korumak, bütünlük içinde sürdürmek ve belge niteliğinde dünyaya miras bırakmak olarak belirlenmiştir. Tarihi Sille Kenti Yönetim Planı'nın; şeffaf ve katılımcı bir yönetim anlayışına sahip, etkin, planlı, bütüncül, uygulanabilir, bilimsel olması ilkesel olarak kabul edilmiştir. Yönetim planının misyonu kapsamında Sille Kenti Yönetim Planı alanı içinde bulunan tüm tarihi ve kültürel mirasın; planlanması, korunması, kullanılması, geliştirilmesi, planlama ve uygulamada tüm paydaşların etkin katılımının sağlanması, finans kaynaklarının planlı bir şekilde yönetilmesi, uygulamaların koordinasyonu ve denetlenmesi amaçlanmıştır.

5. Yönetimsel Eylem Planı

Bu bölümde alanın sürdürülebilir korunurluğunu arttırmak için alanda yetkili kurumların görev alanları belirlenmiştir. Kurumların bağlı oldukları yasal mevzuat ve kurumlar arası örgütlenmede mevcut durum analiz edilmiş, ulaşılan veriler baz alınarak eylem planları oluşturulmuştur (Tablo 5).

Tablo 5. Yönetim Eylem Planı

MEVCUT DURUM ANALİZİ	EYLEMLER/VADE (K-Kısa vadede, U-Uzun vadede)
Hedef: Alanda yetkili kamu kurumlarının bağlı olduğu yasal mevzuatın geliştirilmesi - Yetki alanları kesin olarak ayrılmamış çok sayıda kurumun plan ve uygulama yetkisi bulunmaktadır, - Kurumlar arasında restorasyon çalışmaları için özel protokoller yapılmıştır, - Sille için özel yasa düzenlenmemiştir, - Koruma Amaçlı İmar Planı onaylanmıştır, - Restorasyon uygulamalarında yapılan hatalar ve yaptırım eksikliği mevcuttur, - Uygulama denetimlerinde çok başlılığa bağlı kontrolsüzlük söz konusudur, - Uygulamalarda gerekli olan yetki ve deneyim şartları eksiktir, - Bütçe oluşturmada kurumlar arası farklılıklar mevcuttur, - Yeterli bütçe kaynakları değerlendirilememektedir, - YİKOB (Valilik) bütçe kaynağı, idareler tarafından bazı işlerde kullanılmaktadır, - Restorasyon uygulamalarında yerel idare (Selçuklu Belediyesi) tek başına rol alma eğilimindedir.	Kurumlar arası yetki alanları belirlenmelidir (K) Koruma mevzuatı gereğince kurumların yetkileri ve kaynakları belirlenmelidir (K) Yönetim Alanı'nın koordinasyonunu sağlamak amacıyla kurulacak başkanlık ve çalışma grubu için ilgili kurumlara temsilcilerin belirlenmesi gereklidir (K) Kurumlar kendi yetki alanında yapılmış olan ve devam etmekte olan koruma uygulamalarını denetlemelidir (K) Hazırlanan restorasyon projelerinin alanın genelinde alınan koruma yaklaşımı kararına uygun olduğu denetlenmelidir (K) Hatalı uygulamaların yaptırımları ivedilikle uygulanmalıdır (K) Bakanlıklar, Belediyeler ve Valilik tarafından finansal kaynağın sağlanması gereklidir (K) İhale mevzuatında belirlenen yetki ve deneyim şartlarının revize edilmesi gereklidir (K) Yasal düzenlemeler ile uygulama hatalarının önüne geçecek yaptırımlar oluşturulmalıdır (U) Restorasyon ihalelerinde denetim organları sadeleştirilmeli, merkezi sistem oluşturulmalıdır (U) İhale mevzuatının çağdaş koruma yaklaşımını benimsemesi ve hazırlanacak ihale dosyaları ve teknik şartnamelerin bu doğrultuda düzenlenmesi gereklidir (U) Koruma konusunda yeterli teknik eleman yetiştirilmelidir (U)
Hedef: Alanda yetkili kamu kurumları arasında örgütlenmenin analiz edilmesi ve düzenlenmesi - Alanda onaylı Koruma Amaçlı İmar Planı mevcuttur, - Paydaşlar yetkilerini kullanmaktan kaçınmaktadır,	Koruma uygulamalarını yapan Selçuklu Belediyesi bünyesinde KUDEB birimi oluşturulmalıdır (K) Konya Büyükşehir Belediyesi KUDEB biriminin, yetkilerini ilçe belediyeler ile paylaşması gereklidir (K)

<ul style="list-style-type: none"> - Uygulama sırasında oluşan değişiklikler için Koruma Kurulu'na tadilat/revize proje hazırlanması aşamasında kurumlar arası gecikme yaşanmaktadır, - Uygulamaları devam ettiren kurum olan Selçuklu Belediyesi'nin KUDEB birimi bulunmamaktadır, - Kurumlar arası koruma yaklaşımında farklılıklar mevcuttur, -Alanda yapılan çalışmalarda kurumlar birbirinden habersizdir. 	<p>Sille özelinde oluşturulacak Koordinasyon grubuna ilgili kurumlardan yetkili temsilciler görevlendirilmelidir (U)</p> <p>Koruma uygulamalarında koordinasyon grubunun yönlendirmesi birinci basamak olmalıdır (U)</p> <p>Tüm paydaş kurumların bilgilendirilmesi için koordinasyon kurulu görevlendirilmelidir (U)</p> <p>Alanda bakım ve basit onarımlar için yetkili kurumlar tanımlanmalı ve organize edilmelidir (U)</p> <p>Periyodik raporlamalar koordinasyon grubu tarafından düzenli olarak yapılmalı, tüm paydaş kurumlarla paylaşılmalıdır (K)</p>
<p>Hedef: Yönetim Alanı'nın tanımlanması ve tanınırlığının artırılmasının sağlanması: Koruma süreci gecikmelerden olumsuz etkilenmektedir, kent uzun yıllar göz ardı edilmiştir, kentin evrensel niteliklere sahip kültürel mirası konusunda henüz farkındalık oluşmamıştır, son yıllarda turizm potansiyeli artmıştır, yöre halkı turizm ve hizmet sektörüne yönelmiştir.</p>	<p>Sille hakkında bilgilendirme toplantıları düzenlenmelidir (K)</p> <p>Ulusal ve uluslararası seviyede tanınırlığın artırılması amacıyla yayımlar yapılmalıdır (K)</p> <p>Turizm rotalarında Sille vurgusu yapılmalıdır (K)</p> <p>Ulusal ve uluslararası kongre düzenlenmesi artırılmalıdır (K)</p>

6. Koruma Eylem Planı

Bu bölümde alanın koruma yaklaşımı ve kriterlerinin alanda yapılacak koruma çalışmalarının kalıcı ve sürdürülebilirliği, somut ve somut olmayan değerlerin tespiti ve oluşacak bozulma durumlarının takibi hedeflenmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. Koruma Eylem Planı

MEVCUT DURUM ANALİZİ	EYLEMLER/VADE (K-Kısa vadede, U-Uzun vadede)
<p>Hedef: Sille'nin çağdaş koruma yaklaşımına uygun olarak ulusal ve uluslararası koruma kriterleri bağlamında restorasyon yaklaşımı ve kalıcı koruma bilinci oluşturmak</p> <ul style="list-style-type: none"> -Restorasyon uygulamalarında tek idarenin denetimi dışında paydaşlar sürece dâhil olmamaktadır, - Restorasyon projelerinde uygulamaya yönelik yeterli teknik çizim bulunmamaktadır, - Restorasyon çalışmalarında özgün/geleneksel malzeme tedarikinde sorunlar yaşanmaktadır, - Geleneksel yapım teknikleri unutulmaya başlanmıştır, - Sille derzi tekniğinin özgünlüğünü kaybetme ihtimali söz konusudur, - Özgün yapıların yerlerine betonarme yapılar yapılmaya başlanmıştır, - KAİP öncesi yapılan tarihi dokuya aykırı yeni yapılar bulunmaktadır, - Restorasyon yatırımları yerel idare kontrolindedir, - Geleneksel yapım teknikleri halen yerel halk tarafından uygulanmaktadır, - Kentin büyük bölümünde rölöve-restorasyon çalışmaları tamamlanmış veya devam etmektedir. 	<p>Restorasyon uygulamalarında tüm paydaş idarelerin görev alanlarında teknik sorumluluğu üstlenmesi gereklidir (K)</p> <p>Restorasyon süreci tamamlanmış olan yapıların yetkili idarelere durum analizi yapılarak, gerekli müdahaleler belirlenmelidir (K)</p> <p>Koruma uygulamalarında uluslararası koruma ilkelerine bağlı kalınmalıdır (K)</p> <p>Kamu kurumlarında restorasyon işlerinde görevli kontrollük teşkilatının koruma alanında uzman olması sağlanmalıdır (U)</p> <p>Restorasyon uygulamalarında yüklenicilerin deneyim belgelerinin için önemine uygunluğu sorgulanmalıdır (K)</p> <p>İhale mevzuatı kapsamında işlerin süreleri koruma bilincine uygun hale getirilmelidir (U)</p> <p>Koruma ile ilgili kamu kuruluşlarında görev alan tüm personelin koruma bilincine sahip olması sağlanmalıdır (U)</p> <p>Restorasyon çalışmalarında çalışacak olan kişilerin alanında ustalık belgesinin olması aranmalıdır. Ustalık kavramının devamlılığını sağlamak için yerel eğitimler gerçekleştirilmelidir (U)</p> <p>Yöre halkının restorasyon çalışmalarında istihdam edilmesi gereklidir. Bunun için genç nüfus eğitilmelidir (U)</p> <p>Bölgede yapılmış olan restorasyon çalışmalarının başarılı olanları teşvik amaçlı ödüllendirilmelidir (K)</p> <p>Başarılı restorasyon çalışmalarının akademik ortamda tanıtımlarının yapılması teşvik edilmelidir (K)</p>
<p>Hedef: Sille'ye özgü, somut ve somut olmayan kültürel mirasın tarihi ve kültürel değerlerini ortaya çıkarmak, araştırmak, arşiv çalışmalarını arttırmak</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nüfus mübadelesi ile kent bir süre terk edilmiştir, - Şehri terk eden halkın somut olmayan kültürel mirası kısmen sürdürülebilmiştir, - Sille folkloru halen devam etmektedir, 	<p>Tarihi miras bilgi sistemi kurulmalıdır. Bu sistemle ilgili kurumların mülkiyet, imar durumu, fotoğraf, envanter föyü, kurul kararları, restorasyon bilgileri vb. veriler ulaşılabilir olmalıdır (K)</p> <p>Sille genelini kapsamakla birlikte özellikle kaya oyma yapılaşma bölgesinde yoğunlaşacak arkeolojik kazıların başlaması gereklidir (K)</p> <p>Kazılarda çıkacak bulguların sergileneceği, geleneksel Sille yapılaşmasına uygun sergi alanlarının yapılması gereklidir (U)</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Konya genelinde Sille kültürü ilgi çekici bulunmaktadır, - Yerel halkın etkinlik geçmişi bulunmaktadır, - Kapsamlı arkeolojik kazı çalışmaları yapılmamıştır, - Geçmiş dönemlerde hazine arama amaçlı kaçak kazılar yapılmıştır, - Sille Müzesi'nde etnoğrafik sunumlar yapılmaktadır. 	<p>Sille Müzesi'nin tanıtımı yapılmalıdır (K)</p> <p>Sille festivali yıllık olarak düzenlenmeli ve tanıtımı uluslararası olmalıdır. Festival döneminde kentin tarihi dokusu yaşatılmalı ve ziyaretçiler için yerel etkinliklerle desteklenmelidir (U)</p> <p>Somut ve somut olmayan değerlerle ilgili yapılmış olan tüm bilimsel çalışmaların yayınlanmaları teşvik edilmelidir (K)</p> <p>Kentin kamulaştırılan yapılarından birinde tüm paydaş kurumların arşivlerinde bulunan fotoğraf arşivlerinin kopyalarının yer alacağı Sille arşivi oluşturulmalıdır (K)</p> <p>Alman Arkeoloji Enstitüsü ve Fransız Arkeoloji Enstitüsü'nde bulunan tarihi fotoğrafların temin edilerek oluşturulacak arşiv biriminde bulunması sağlanmalıdır (U)</p> <p>İşletmelerin özgün, geleneksel ürünler satması teşvik edilmelidir (K)</p>
<p>Hedef: Kültürel mirasın durumunun takip edilmesi ve bozulmasının önüne geçilmesi:</p> <p>KAİP'te yeni yapılaşma sınırları çizilmiştir, denetimsiz ve takipsizlik döneminde özgün dokuyla uyumsuz uygulamalar yapılmıştır, tarihi dokuda, doğal etkenlere bağlı vardır.</p>	<p>Yerel yönetim birimlerinin yıllık raporlama çalışması yapılmalıdır (K)</p> <p>Tarihi yapı kullanıcıları ile kamu kurumu arasında doğrudan bağlantı sistemi oluşturulmalıdır (K)</p> <p>Koruma kurulunun teftişlerini yoğunlaştırması gereklidir (K)</p> <p>Alanda güncel envanter çalışması yapılmalıdır (U)</p>

7.Turizm, Tanıtım, Ziyaretçi ve İşletme Planlaması

Çalışmanın bu bölümünde Yönetim Planı Alanı'na gelecek olan ziyaretçilerin eylemlerinin belirlenmesi ve oluşan ihtiyaçlara göre düzenlemelerin yapılması ele alınmıştır. Yapılan mevcut durum analizleri doğrultusunda belirlenen ihtiyaçlar ziyaretçi temelli planlanırken işletmelerin de geleneksel değerler üzerinden çağdaş yaklaşımlar taşınması değerlendirilmiştir (Tablo 7).

Tablo 7. Turizm, Tanıtım, Ziyaretçi Ve İşletme Eylem Planı

MEVCUT DURUM ANALİZİ	EYLEMLER/VADE (K-Kısa vadede, U-Uzun vadede)
<p>Hedef: Sille Kenti'nin yaşayan ve yaşatılan bir kent olarak özgün karakteriyle varlığını sürdürebilmesi için turizm altyapısının oluşturulması</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sille'nin Konya'ya dâhil olmuş bir turizm planı bulunmamaktadır, - Ziyaretçi yönetim planı mevcut değildir, - Turist yoğunluğuna bağlı olarak kentin taşıma kapasitesi hesaplanmamıştır, - Turizm baskısı yönetilememektedir, - Konaklamalı turizme uygun yatırımlar yapılmamıştır, - Konaklama için çekici değerler bulunmamaktadır, - Alternatif turizmde kültür turizmine olan ilgi artışı söz konusudur. 	<p>Konya çevresini kapsayan ve Sille'yi de içine alan turizm planının hazırlanması gereklidir (K)</p> <p>Alanda istatistik çalışmaları yapılmalı ve kentin taşıma kapasitesi belirlenmelidir. Alt ve üst yapı durumunun bu kapasiteye göre revizyonu sağlanmalıdır (K)</p> <p>Sille ve yakın çevresini kapsayan gezi güzergâhları oluşturulmalıdır (K)</p> <p>Kent içinde gezi rotalarının belirlenmesi gereklidir. Belirlenen rotalar için uygun yön ve bilgi tabelaları yapılmalıdır (K)</p> <p>Etkinlikler Sille'ye özgü olarak artırılmalıdır (K)</p> <p>Alternatif turizm için geleneksel değerlerin ön plana çıkarılması gerekmektedir (K)</p> <p>Sille'de konaklama için ilgi çekici değerler geliştirilmelidir (U)</p> <p>Konaklama imkânları geliştirilmeli ve artırılmalıdır (U)</p> <p>Turizm baskısına karşı oluşacak rant kaygısına karşı yetkili kurumlarca tedbir alınmalı ve denetimler yapılmalıdır (U)</p>
<p>Hedef: Ulusal ve uluslararası turizm rotalarında Sille'nin tanınırlığının artırılması</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sille'nin yeterli tanınırlığı bulunmamaktadır, -Markalaşmış ürünü mevcut değildir, -Hükümet Caddesi aksında ve bu aksa yakın akslarda turizm faaliyetleri yoğunlaşmıştır, diğer bölgeler daha az gelişmiştir, - Sadece yerel basın ve medyada yer almaktadır, - Ulusal medyada tanınırlığı azdır. 	<p>Etkin tanıtım stratejilerinin belirlenmesi ve markalaşma için kararlar alınması gereklidir (K)</p> <p>Tanıtımı kuvvetlendirecek ulusal basın ve medyada yayınlar yapılmalıdır (K)</p> <p>Ulusal ve uluslararası seyyahların Sille hakkında yazılar yazması için davet edilmesi gereklidir (K)</p> <p>Geleneksel ürün gamı ve tanıtımı destekleyecek ticari ürünler oluşturulmalıdır (U)</p>

<p>Hedef: Alanda bulunan ziyaretçilerin gezilerinde sağlanacak imkânlar ve alan genelini turizm potansiyelinin devamlılığını sağlayacak işletme yaklaşımları oluşturulması</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alanda rehberlik hizmetleri yetersizdir, - Bilgilendirme tabelaları eksik/yetersizdir, - Turizm ofisi bulunmamaktadır, - Etkinlikler hakkında bilgi mevcut değildir, - Tuvalet birimlerinde yetersizlik söz konusudur, - Kafe ve nargile kafe işletmelerinde gereksiz yoğunluk bulunmaktadır, - Nitelikli restoran sayısı azdır, - Kalabalık grupların kullanabileceği tesis bulunmamaktadır. 	<p>Sille'de turizm denetim biriminin oluşturulması gereklidir. Bu birim altında rehberlik hizmetleri için personel bulunmalıdır (K)</p> <p>Kentin önemli yerlerine yönlendiren ve anıtsal yapıları için tabelalar konumlandırılmalıdır. Yapı tabelalarında yapıların tarihçeleri kapsamlı şekilde aktarılmalıdır (K)</p> <p>Bilgilendirme için modern görsel ve işitsel iletişim sistemlerinden faydalanılmalıdır (K)</p> <p>Engelli ziyaretçiler için engelsiz rotalar oluşturulmalıdır (K)</p> <p>Tuvalet ve benzeri ihtiyaçlar için yapılaşma sağlanmalıdır (K)</p> <p>İşletmelerde geleneksel dokuya uygunluk, yerel idareler tarafından denetlenmeli ve niteliksiz mekân açılışının önüne geçilmelidir (K)</p> <p>Sille'nin mutfağına has restoranlar yaygınlaşmalı ve bunun tanıtımı yapılmalıdır (U)</p>
--	---

8.Ulaşım - Dolaşım Planı

Bu bölümde Sille'ye ulaşım imkânlarının mevcut durumu analiz edilmiş ve bu analiz doğrultusunda kolay erişilebilirlik hedefiyle birlikte eylem planı oluşturulmuştur. Bununla birlikte kentin içinde gerçekleşecek yaya hareketleri ile ilgili noktalara da değinilmiştir. Sille'nin yakın çevresindeki doğa yürüyüş imkânlarına da vurgu yapılmıştır (Tablo 8).

Tablo 8. Ulaşım-Dolaşım Eylem Planı

MEVCUT DURUM ANALİZİ	EYLEMLER/VADE (K-Kısa vadede, U-Uzun vadede)
<p>Hedef: Sille'ye ulaşım imkânlarının, Konya kent içi ulaşım sisteminde daha kolay erişilebilirliğinin sağlanması (Toplu taşıma yoğunluğu)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kent içi ulaşım imkânları sınırlıdır, - Konya'ya diğer illere bağlayan çevre yollarında Sille yönlendirme tabelaları bulunmamaktadır, - Sille üzerinden sonrasındaki diğer köylere ulaşım bulunmaktadır, - Kent içindeki ulaşım akslarının potansiyeli zayıftır ve kırsal niteliktedir, - Konya'ya yakındır, - Turist yoğun günlerde Hükümet Caddesi aksı trafiğe kapatılarak yayalaştırılmaktadır, - Dar sokak yapısı ile erişilebilirlik sorunu bulunmaktadır ve bu durum nedeniyle bazı yapılarda araçların neden olduğu bozulmalar mevcuttur, - Kentte otopark alanları bulunmaktadır, - Doğa yürüyüşü rotaları ve parkurları tasarlanabilecek coğrafi yapılara yakındır. 	<p>Konya kent içinden Sille'ye ulaşım imkânları artırılmalıdır (K)</p> <p>Sille'ye yönelim tabelalarının kapsamı artırılmalı ve rotaları açıklayıcı hale gelmelidir. Sille'yi Konya'ya bağlayan Yeni Sille Caddesi hattında kentsel kimliğin düzenlenmesi gereklidir (K)</p> <p>Diğer köylere ulaşım için alternatif yollar belirlenmeli ve belirlenecek yeni aksların yoğun olarak kullanılması sağlanmalıdır. Sille'nin taşıt yükü bu sayede hafifletilmelidir (U)</p> <p>Yayalaştırma akslarının devamlılığı sağlanmalıdır. Kaçak geçişleri engellemek için düzenli kontrol yapılmalıdır. Bununla birlikte taşıt yükünün hafiflemesinin sağlanması durumunda Hükümet Caddesi aksı tümüyle yayalaştırılabilecektir (U)</p> <p>Dar sokak yapısının taşıt trafiğine kapatılması gereklidir. Böylece, oluşacak kazalarda tarihi yapıların zarar görmesinin önüne geçilecektir (K)</p> <p>Kentin sokak yapısına uygun ambulans, itfaiye ve çöp araçlarının tedarik edilmesi gereklidir (K)</p> <p>Kentin girişinde bulunan otopark alanının yeterli kapasiteye ulaşması için Sille'nin dışında yeni otopark alanlarının belirlenmesi gereklidir.</p> <p>Kaya oyma yapılar önündeki otopark olarak kullanılan alanın kültür katmanı olması nedeniyle otopark kullanımına engel olunmalıdır (K)</p> <p>Otopark alanlarının kontrol altına alınması gereklidir (K)</p> <p>Yakın çevrede bulunan vadi alanlarında doğa yürüyüşü parkurları tasarlanmalı, Sille içinden bu alanlara yönlendirme sağlanmalıdır (U)</p>
<p>Hedef: Sille içinde dolaşım akslarının belirginleşmesi ve nitelikli olarak dolaşıma uygun hale getirilmesi</p> <p>Tüm yollarda kaplama çalışmaları tamamlanmıştır, yayalaştırma aksları mevcuttur,</p> <p>Turizm yoğunluk rotalarının oluşmuştur, Kent içinde yönlendirme tabelaları yetersizdir.</p>	<p>Granit küp taş kaplama yapılmış olan yolların durumları korunmalıdır. Oluşan bozulmalara ivedilikle müdahale edilerek genel bozulmaların önüne geçilmelidir (K)</p> <p>Yayalaştırma akslarının artırılması gereklidir (U)</p> <p>Kent içi rotalarda, turist bilgi ofisleri, yönelim tabelaları gibi bilgilendirme noktaları oluşturulmalıdır (K)</p>

9.Risk - Kriz Yönetimi Planı

Bu bölümde yönetim planı alanında oluşacak riskler belirlenmiştir. Risklerin belirlenmesinde doğal ve insan kaynaklı riskler iki farklı başlık altında analiz edilmiş ve tespit edilen durumlara göre eylem kararları alınmıştır (Tablo 9).

Tablo 9. Risk-Kriz Yönetimi Eylem Planı

MEVCUT DURUM ANALİZİ	EYLEMLER/VADE (K-Kısa vadede, U-Uzun vadede)
<p>Hedef: Sille için doğal risk unsurlarının belirlenmesi ve kriz durumu yönetimi için gerekli önlemlerin alınması</p> <ul style="list-style-type: none"> -Sille 4.derece deprem bölgesinde yer almaktadır, - Sağlam zemin yapısı sayesinde göçük ihtimali düşüktür, - Arazi yapısı nedeniyle heyelan tehlikesi mevcuttur, - Sille Deresi ıslah edilmiştir, - Derenin ön bölümünde Himmet Ölçmen Barajı bulunmaktadır, - Yapıların ahşap üst örtüleri yangın riski barındırmaktadır, - Dar sokak yapısı nedeniyle acil durum ulaşımı güçtür. 	<p>Deprem bölgesi olmamasına rağmen Anadolu'nun göz ardı edilemez gerçeği olan deprem için kent ölçeğinde tedbir alınmalıdır. Halk deprem anı ve sonrası için eğitilmelidir. Deprem toplanma alanları kent yoğunluğuna bağlı olarak otopark alanlarında belirlenmelidir (K)</p> <p>Heyelan riskine karşı zemin etütlerinin yapılarak gerekli tedbirlerin alınması gereklidir. Tarihi yapılarda temel güçlendirmesi gereken noktalarda teknolojinin tüm imkânları kullanılarak güçlendirme yapılmalıdır. Ancak yapılan güçlendirme çalışmaları kentin özgün dokusundan aykırı olmamalı, bütünlüğü bozmamalıdır (U)</p> <p>Dere boyunca yapılan yapıların dere yatağına uygunluğu kontrol edilmeli ve güçlendirilmesi gerekenler güçlendirmelidir (U)</p> <p>Himmet Ölçmen Barajı'nın taşkın oluşturma ihtimaline karşı kent genelinde önlem alınmalıdır. Baraj ile Sille arasında taşkın savakları tasarlanmalıdır (U)</p> <p>Yangın ihtimaline karşı restorasyon çalışmalarında alev almaz (halojen-free) malzemeler kullanılmalıdır. Yangına müdahale için belirli aralıklarla yangın muslukları yerleştirilmelidir. Bununla birlikte dar sokakların yapısına uygun itfaiye araçları da temin edilerek hazır bekletilmelidir (U)</p> <p>Dar sokak yapısının engel olduğu alanlarda ambulans ulaşımı mümkün olmadığından sokak yapısına uygun araçlar tahsis edilmelidir (K)</p>
<p>Hedef: İnsan kaynaklı risk unsurlarının belirlenerek gerekli önlemlerin alınması</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kentte suç oranı düşüktür, düzenli bekçi bulunmaktadır, zabıta teftiş alanı mevcuttur, güvenlik kameraları yetersizdir. 	<p>Güvenlik alt yapısı gelişmiş olan kentte bu durumun sürdürülebilirliği sağlanmalı ve devamlı olmalıdır (K)</p> <p>Kent genelinde güvenlik kamerası alt yapısı artırılmalıdır (K)</p> <p>Gerekli görülecek durumlarda kentin giriş çıkışında kimlik kontrolü sağlanmalıdır (U)</p>

10.Eğitim ve Bilinçlendirme Planlaması

Bu bölümde yönetim planı alanı içinde var olan kültürel ve tarihi değerler konusunda, alanda yaşayan ve çalışan kişiler ile ziyaretçilerin bilinçlenmesini sağlamak ve farkındalık yaratmak amaçlanmıştır (Tablo 10).

Tablo 10. Eğitim ve Bilinçlendirme Eylem Planı

MEVCUT DURUM ANALİZİ	EYLEMLER/VADE (K-Kısa vadede, U-Uzun vadede)
<p>Hedef: Yönetim planı alanı içinde yer alan kültürel ve tarihi değerlerin, alanda yaşayan ve çalışan kişiler ile ziyaretçiler tarafından tanınırlığının sağlanması ve farkındalık oluşturulması</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sille geleneksel yaşamı nüfus mübadelesi ile ağır kayıplar yaşamıştır, - Zayıflayan geleneksel yaşantı, turizm faaliyetleriyle bozulma göstermektedir, - Ekonomik fırsatlarla yerel halk, tarihi değerler hakkında bilinçlenmeye başlamıştır, - Geleneksel mimari yapım tekniği unutulmaya başlanmıştır, restorasyon çalışmalarında genel koruma yaklaşımları 	<p>Kentin kaybolan kültürünün yeniden yaşanır hale gelmesi için etkinlikler düzenlenmelidir (U)</p> <p>Somut olmayan değerlerin oluşturulacak çalıştaylarla belirlenmesi gereklidir. Belirlenen kültürel değerlerin yaşanır hale sağlanmalıdır (U)</p> <p>Nüfus mübadelesi ile Yunanistan'a göç eden halkın sonraki nesilleri ile temasa geçilmesi ve ortak payda oluşturulmalıdır (U)</p> <p>Yerel halkın kültürel ve tarihi değerlerin korunabilmesi için bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu noktada üniversiteler ile muhtarlık ortak çalışma koşulları oluşturmalı ve Sille çalıştaylarının Sille'de gerçekleşmesini sağlamalıdır. Çalıştaya bilim çevresi kadar yerel halkın katılımı da teşvik edilmelidir (K)</p> <p>Restorasyon konusunda çalışmalara yerel halkın katılımı sağlanmalıdır. Restorasyon işlerinde çalışan halkı bilinçlendirme kurslar açılmalıdır (K)</p> <p>Geleneksel yapım tekniklerinin belirlenmesi ve yapılacak olan restorasyon çalışmalarında özgünlüğü korumak adına aynı tekniklerle</p>

<p>ile özgün dokudan uzaklaşan uygulamalar mevcuttur, - Koruma konusunda halkta yanlış bilinç söz konusudur, - Korumada yetkili kurumların koruma alanında yeterliliği eksiktir, - Alandaki uygulamalarda çağdaş ve modern koruma anlayışı ve teknikleri gelişmektedir, Somut olmayan kültür mirası kaybolmak üzeredir.</p>	<p>uygulanması sağlanmalıdır. Ayrıca daha önce tamamlanmış olan çalışmalarda özgünlüğe aykırı olan uygulamalara müdahale edilmeli ve değiştirilmelidir (K) Restorasyon uygulamalarında kamu kurumlarının kontrollük teşkilatlarının, yüklenicilerde arandığı gibi alanında uzman olması aranmalıdır. Koruma sürecine katılan tüm birimler için koruma bilinci sağlanmalıdır (U) Geleneksel tekniklerin yeterli gelmediği noktalarda, koruma ilkeleri doğrultusunda çağdaş müdahaleler kentin özgün dokusuna uygun olarak geliştirilmelidir. Bunun için üniversitelerin öncülük edeceği bilim heyetlerinin restorasyon çalışmalarında yer almaları gereklidir (U)</p>
---	--

IV.Sonuç

Tarihi Sille Kentini konu alan bu araştırmada, alanın sürdürülebilir korunmasının sağlanması, ayrıca sahip olduğu üstün evrensel değerler, özgünlük ve bütünlük durumu sayesinde UNESCO Dünya Geçici Miras Listesine alınabilmesi için yönetim planı önerisi hazırlanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen Sille Kentinin, kültürel kategoride II, IV, VI. kriterleri ile DMA olma potansiyeline sahip olduğu değerlendirilmiştir. Kriterlerin belirlenmesinde Türkiye’de hali hazırda DMA’da yer alan “Göreme Milli Parkı ve Kapadokya” (1985) ile DGML’de yer alan “Birgi Tarihi Kenti” (2012), “Odunpazarı Tarihi ve Kentsel Sit Alanı” (2012) ve “Anadolu’daki Ahşap Çatılı ve Ahşap Taşıyıcılı Camiler”i (2018) içeren benzer örnekler incelenmiştir (<https://whc.unesco.org>). Sille kent bunlardan Göreme Milli parkı ve Kapadokya örneğine, kaya oyma yapılaşmaları ile benzerlik göstermekte, II ve IV. kriterleri ile DGML’de yer alan Birgi ile ise tarihi ve kentsel dokusunu yüzyıllarca koruması ve Bizans Dönemine ait Aya Elena Kilisesi ve pek çok Osmanlı dönemi mimari eserleri ile farklı dönemlerin mimari ve kültürünü bir arada barındırması bakımından benzer bulunmaktadır. III ve VI. kriterlerle geçici listede yer alan Odunpazarı ile de Osmanlı dini mimarisi, geleneksel Türk evleri ve sokak dokusunu halen bütüncül olarak korunması bakımından benzer olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, Sille Kentinde yer alan çok sayıda ahşap direkli ve ahşap çatılı mescit yapısı, mimari ve teknik bakımdan, II ve IV kriterlerle geçici listede yer alan “Anadolu’daki Ahşap Çatılı ve Ahşap Taşıyıcılı Camiler”le kısmen benzerlik göstermektedir (<https://whc.unesco.org>). Kentin tarihsel dokusunun kısa ve uzun vadeli eylem planları doğrultusunda planlanarak korunması, kente dair eğitim ve bilinçlendirme, risk-kriz, ulaşım-dolaşım, turizm, tanıtım, ziyaretçi ve işletme planlarının geliştirilmesi ve kamu, sivil toplum ve araştırma kuruluşlarının ortak girişimi ile hayata geçirilmesi için Sille kentinin UNESCO Dünya Geçici Miras Listesine adaylık çalışmalarının yapılması önemli bir fırsattır. Bu çalışmada belirlenen öneri yönetim alanı sınırları için yapılan GZTF analizleri, mevcut durum analizleri ve geliştirilen eylem planları sayesinde bu fırsatın gerçeğe dönüştürülmesi olasıdır. Alana dair gerek tarihi ve kültür varlıklarını konu alan gerekse kırsal, kültürel ve gastronomi turizmi potansiyellerini araştıran bilimsel ve teknik birikim de mevcuttur. Tüm bu birikim ve öneri yönetim planı çalışmaları ile kentin, gerekli işbirliği ve eşgüdüm sayesinde, tüm insanlığın ortak malı olarak korunacak ve tanınacak miras alanına dönüştürmesinin mümkün olduğu düşünülmektedir. Böylece, Tarihi Sille Kentinin planlı ve çağdaş kentsel gelişimi de sağlanabilecektir. Ancak, böylesi bir aşamaya gelinebilmesi için bilinçlilik, kararlılık, bilimsellik, kapsayıcılık ilkelerinin yönetim

planının her aşamasında rol alacak tüm paydaşlarca bilinmesi ve benimsenmesi gereklidir.

Kaynaklar

- Akdoğan, F. ve Erdoğan, E. (2011). "Sille (Konya) Yerleşiminin Sürdürülebilirliği için Ekolojik Tasarım Önerileri". Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 8(2), 119-132.
- Altıntaş, R. (2004). "Unutlan Bir İnanç Merkezi: Sille" [Bildiri]. Uluslararası Türk Dünyası İnanç Merkezleri Kongresi, 23-27 Eylül 2002, (ss. 87-114), Ankara: TÜKSEV.
- Azimli, M. (2014). "Sille'de İlim Hayatı ve İlim Adamları". Kapar, M. A., Çaycı, A., Mimirolu, İ. M. (Ed.). 1. Ulusal Sille Sempozyumu Bildirileri, 26-27 Eylül 2013 (ss. 19-31), Konya: Damla Ofset.
- Benli, Y. ve Akyıldız, A. (2015). "2013 Yılında Konya İli, Selçuklu İlçesi, Sille Mahallesi Bulunan Erken Hıristiyanlık Dönemine Ait Kaya Kilisesi ve Kaya Mağara Yerleşimlerinde Yapılan Temizlik Çalışmaları" [Bildiri]. Adil Özme (Ed.), 23. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu Bildiri Kitabı, 4 - 7 Mayıs 2014, (ss. 283-294) Ankara: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Bulut Solak, B. (2016). "Sürdürülebilir Gastronomi Turizmine Bir Model: Sille Beldesi Örneği". Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, 1, 1-12.
- Cosmades, T. (1982). Habercilerin İşleri-Resullerin İşleri İncil. İstanbul: Kitabı Mukaddes.
- English Historic Towns. Conservation Area Management: A Practical Guide (1998). Bath: English Historic Towns Forum.
- Erdem, R. Yıldırım, H., Çiftçi, Ç., Dülgerler, O. N., Çıbıkdiken, A. O., Levend, S., Erdoğan, A. (2010). "Sille, Bir Koruma Geliştirme Planı ve Sonrası". Selçuk Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 25(2), 25-46.
- Ertuş, Ş. (2016). "Interior Design Proposals of Buildings For Tourism Purposes". World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Civil, Environmental, Structural, Construction and Architectural Engineering , 10(4), 472-480.
- Feilden, B. M. & Jokilehto, J. (1998). Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites. Rome: ICCROM.
- IUCN. (2003). Guidelines for Management Planning of Protected Areas. Thomas ve Middleton.
- Karpuz, H. (2009). Türk Kültür Varlıkları Envanteri Konya 42. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

- Karpuz, H. (2014). "Sille Evleri". Karpuz, M. A., Çaycı, A., Mimiroğlu, İ. M. (Eds.). 1. Ulusal Sille Sempozyumu Bildiri Kitabı, 26-27 Eylül 2013, (ss. 111-156), Konya: Damla Ofset.
- Konyalı, İ. H (1997). Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi. Konya: Enes Kitap Sarayı.
- Konya İli ve İlçeleri Tarih Kültür ve Doğal Zenginlikleri. (2000). Konya: Arı Ofset.
- Konya Özel İdare Arşivi (KÖİA): Sudirhemi Nahiyesi Arazi Emlak Defteri, 1901.
- Kurak Açıci, F. (2014). "Mimarlık Tarihi ve Dokusu İçinde Sille". Ebru Erdoğan (Ed.). Sille Düşleri İmgeler-Semboller-İzler (ss. 47-62) içinde. Konya: Kristal Matbaacılık.
- Mimiroğlu, İ.M. (2012). Sille Rehberi: Sille Kültür Vadisi. Konya: Print Servet Ofset.
- Özkaynak, M. ve Ulusoy, M. (2018). "Kültür Turizmi Bağlamında Kültürel Mirasın İncelenmesi: Sille Örneği" [Bildiri]. A. Özköse ve N. Türker (Eds.). Karabük Üniversitesi I. Uluslararası Turizm ve Mimarlık Konferansı, 24-27 Ekim 2018, (ss. 259-273), Karabük: Karabük Üniversitesi Yayınları.
- Özönder, H. (1998). Sille Tarih-Kültür-Sanat. Konya: Merhaba Basımevi.
- Özyurt, M. Ş. (2019). Sille Geleneksel Mimarisi Bağlamında Sille Mescitleri ve Koruma Uygulamaları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: MSGSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Sariköse, B. (2008). Osmanlı Döneminde Sille. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Şimşir, Z. (2014). "Sille'nin Osmanlı Dönemi Camileri". Karpuz, M. A., Çaycı, A., Mimiroğlu, İ. M. (Ed.). 1. Ulusal Sille Sempozyumu Bildirileri, 26-27 Eylül 2013 (ss. 301-37), Konya: Damla Ofset.
- Tazefidan, C. (2018). Sille Evleri'nin Mekânsal Dizim Yöntemi Üzerinden Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- UNESCO (2019). Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention WHC.19/01. Paris: World Heritage Center.
- UNESCO. (2008). Dünya Mirası Konvansiyonunun Uygulanmasına Yönelik İşlevsel İlkeler, WHC. 01/08. Paris: Dünya Mirası Merkezi.
- Üzümcü, T., Çelik, A. ve Karataş, M. (2017). "Koruma-Kullanma İkileminde Sürdürülebilirlik ve Kırsal Turizm: Konya-Sille Örneği". Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi, 10(1), 53-64.
- Wijesuriya, G., Thompson, J. & Young, C. (2013). Managing Cultural World Heritage. Paris: UNESCO, ICCROM, IUCN and ICOMOS.
- Yazarlara Ait Fotoğraf Arşivi, 2016, 2018, 2019.

Tapur, T. (2009).” Sille’de Tarihi Bir Yerleşme merkezi: Sille”. *Türk Coğrafya Dergisi*, 53:15-30.

Yıldız Kuyrukçu, E. ve Kuyrukçu, Z. (2015). “Rumların Yaşam Tarzı Ve Bunun Mekâna Yansıması: Sille Örneği”. *Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi*, 6, 30-56.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/07/20040727.htm#1>

<http://www.kvmgm.gov.tr/yazdir?94DFE222CC5E058A9391FE068106C0ED>

<https://teftis.ktb.gov.tr/TR-14538/alan-yonetimi-ile-anit-eser-kurulunun-kurulus-ve-gorevl-.html>

https://konyakultur.gov.tr/images/uploads/files/Sille_Brosuru.pdf

<https://whc.unesco.org/en/statesparties/tr>

<https://www.selcuklu.bel.tr/ilcemiz/detay/277/nufus-dagilimi.html>

<http://www.selcuklusille.com/>

<https://kentrehberi.konya.bel.tr/#/rehber/>